

KAZIM KARABEKİR EĞİTİM FAKÜLTESİ
Kazım Karabekir Faculty of Education

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ / ATATÜRK UNIVERSITY

KAZIM KARABEKİR EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ
JOURNAL OF KAZIM KARABEKİR EDUCATION FACULTY

Araştırma Makalesi

Doi: 10.33418/ataunikkefd.688397

ÖĞRETMENLERİN EĞİTSEL VİDEOLARI TERCİH ETME NEDENLERİ VE DERSLERİNDE KULLANIM BİÇİMLERİ THE REASONS WHY VIDEO MATERIALS IN EBA ARE PREFERRED BY BRANCH TEACHERS AND HOW THEY USE THEM IN CLASSROOM

Halil ŞENTÜRK

M.E.B, Karlıova Kantarkaya Ortaokulu, Bingöl, Türkiye

e-posta: halilsenturk411@gmail.com, ORCID ID:0000-0002-8672-8048

Engin KURŞUN

Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri
Eğitimi (BÖTE), Erzurum, Türkiye

e-posta: ekursun@atauni.edu.tr, ORCID ID:0000-0002-5649-8595

Atıf/Citation: Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 164-184. Doi: 10.33418/ataunikkefd.688397

Başvuru Tarihi: 11.02.2020 Yayına Kabul Tarihi: 02.04.2021 Yayınlanma Tarihi: 30.06.2021

Öz

Milli Eğitim Bakanlığının geliştirmiş olduğu Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformunda bulunan video materyaller öğretmenler tarafından kendi derslerinde yardımcı materyal olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmada, öğretmenlerin video materyalleri bulma, tercih etme ve derslerinde kullanma biçimlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çalışmada veriler görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Bingöl ili Karlıova ilçesindeki 6 ortaokul ve 3 lise kurumunda görev yapan toplam 20 branş öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan durum çalışması tercih edilmiştir. Katılımcılardan toplanan nitel verileri çözümlemek için içerik analizi yapılmıştır. Görüşmeler yoluyla katılımcılardan elde edilen veriler üç aşamada analiz edilmiştir. İlk bölümde öğretmenlerin video materyalleri nasıl temin ettikleri, ikinci bölümde video materyallerin öğretmenler tarafından kullanılma nedenlerini belirleyen ölçütlerin neler olduğu, üçüncü bölümde ise öğretmenlerin branş bazında video materyalleri sınıf içerisinde kullanma biçimleri analiz edilmiştir. Her bölüm bulgular ve tartışma kısımlarında ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun EBA'daki video materyalleri içerik bakımından düzensiz ve sayı bakımından yetersiz bulunduğunu göstermiştir. Öğretmenler EBA'daki video materyalleri derslerinde yardımcı materyal olarak kullanırken; süre, görseller, ses, etkileşim, hikaye, motivasyon ve içerik gibi ölçütleri göz önünde bulundurmamaktadırlar. Video materyalleri sınıf içinde kullanma biçimlerine

Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. 164-184.

bakıldığında ise alıştırma yaparken, soru çözerken, konu özetlerken, etkileşimli, parçalı veya bütün dersi kapsayacak şekilde branş bazında farklı kullanma biçimleri olduğu görülmektedir. Bu araştırma, ortaya koyduğu sonuçlar ile ağırlıklı olarak uygulamaya yönelik katkılar sağlamaktadır. EBA'ya video materyal bağlamında içerik geliştirilirken, bu araştırma kapsamında ortaya konulan öğretmenlerin belirledikleri ölçütlerin dikkate alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: EBA, materyal seçim ölçütleri, video materyaller, video kullanım biçimleri

Abstract

The video materials on the EBA platform developed by the Ministry of National Education are used by teachers as supporting materials in their own lessons. In this study, it is aimed to find out teachers' preferences in finding, preferring and using video materials in their lessons. In this study, data were collected by using interview method. The sample of the study consists of a total of 20 branch teachers working in six secondary schools and three high schools in Karlıova, Bingöl, Turkey. Content analysis method was used to analyze the qualitative data collected from the participants. The data collected through interviews were analyzed in three stages. The majority of teachers do not use video materials in their lessons because they find them as insufficient in EBA. While teachers use video materials in EBA as supporting materials in their lessons, they take into account such criteria as duration, visuals, sound, interaction, story, motivation, and content. When the processes of using video materials in the classroom are examined, it shows that different uses interactive, piece by piece or covering the whole course, are encountered while doing exercises, solving questions, and summarizing the topics, based on the fields. This research provides mainly practical contributions with its results. While developing content for EBA in the context of video material, it is recommended to take into account the criteria determined by the teachers set forth in this research.

Keywords: EBA, material selection criteria, video materials, video usage types

GİRİŞ

Öğretmenler eğitsel videoları, derslerinde yardımcı materyal olarak kullanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) geliştirmiş olduğu Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içerisinde öğretmenler ve öğrencilerin kullanımı için hazırlanmış binlerce video materyal bulunmaktadır. Bu materyallerin izlenme oranları incelendiğinde, MEB'in mevcut öğretmen (1.077.307) ve öğrenci (18.108.860) sayıları göz önüne alındığında kullanım oranının oldukça düşük olduğu gözlenmektedir (MEB, 2019). Özellikle öğretmenlerin bu video materyalleri derslerinde yardımcı materyal olarak neden fazla kullanmadıkları mevcut eğitim sistemi için önemli bir problem durumundadır. Bu durumun nedenlerinin araştırılması ve kullanıcı konumunda bulunan öğretmenlerden elde edilen veriler ışığında durumun ortaya konulması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, derslerin etkililiğini ve verimini artırmak için kullanılan video materyallerin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin kendi derslerinde kullandıkları video materyalleri seçerken hangi ölçütleri dikkate aldıkları da araştırılmıştır. Mevcut problemin çözümüne araştırmanın en önemli katkısı; öğretmenlerin video materyalleri kullanırken dikkate aldıkları ölçütleri ortaya koyması olmuştur. Araştırmada, belirtilen bu ölçütlere göre EBA içerisindeki video materyaller yeniden düzenlenebilecek ve yeni materyaller geliştirilebilecektir.

Fatih Projesi ve Eba

Eğitim ve öğretim sürecinde görsel ve işitsel öğelerin bir arada bulunduğu video materyallerin pek çok öğrenme teori ve modelinin ilkeleri doğrultusunda oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda geliştirilen pek çok MEB projesinde e-içerik ve video materyallere önem verilmektedir. FATİH projesinin (Eğitimde Fırsatları Artırma ve

Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) önemli faydalarından biri de e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesidir (Murat vd., 2015). Ateş ve arkadaşları yaptıkları çalışmada EBA'daki Türkçe dersi videolarının amacına ne ölçüde hizmet ettiğini araştırmışlardır. Ders kapsamında EBA'da bulunan 125 video materyal 7 soru açısından incelenmeye tabi tutulmuştur. Araştırma bulgularına göre videoların hiçbir kurala, ilke ve yöneme bakılmaksızın düz bir anlatımla hazırlanmış olduğu görülmüş, bu doğrultuda oldukça verimsiz oldukları saptanmış ve öğrencilere hiçbir şekilde faydalı olamayacakları belirtilmiştir. Eğitsel bir materyal ve ortam olarak video konularında yapılan çalışmalara göre; ses, hareket ve görüntüyü bir arada bulunduran videolar öğretime daha faydalı olmaktadır (Ata & Atik, 2016). Video materyaller sınıf içinde, e-öğrenmede, sosyal medya ve mobil öğrenmede kullanılabilir. Eğitimde teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması için çalışmalar yürüten YEGİTEK (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) EBA platformunu oluşturmuştur (EBA, 2016). Proje kapsamında e-içerikler geliştirilmiş ve sistem zenginleştirilmiştir. Erensayın ve Güler (2017) yaptıkları çalışmada EBA platformunda bulunan e-içeriklerin eğitsel yazılım ölçütlerine göre branş öğretmenleri tarafından değerlendirilmesini ele almışlardır. Materyal değerlendirilmesi işlemi sonucuna göre katılımcılardan % 72 oranında olumlu sonuç alınmıştır. Katılımcılara göre, sistemde bulunan materyallerin görsel ve işitsel duyulara daha çok hitap edecek şekilde geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi gerekmektedir (Pekdağ, 2010). Kimya öğreniminde video ve multimedya ile öğrenme konulu araştırmada birçok öğrenci için oldukça zor bir ders olan Kimya'nın video materyaller sayesinde daha kolay öğrenileceğini belirtmiştir (Hakkari vd., 2017). Pekdağ (2010) çalışmasında, ikili kodlama ve bilişsel yük teorilerinin ilkelerine uygun olarak geliştirilen videoların öğrenciler üzerinde oldukça önemli pozitif etkilerinin olduğunu da ortaya koymuştur.

Video Destekli Eğitim

Son yıllarda, YouTube gibi web tabanlı video paylaşım siteleri ortaya çıkmış ve milyonlarca kısa video artık çevrimiçi olarak erişilebilir durumda olmuştur. İnternette bu kadar çok videonun varlığı, eğitim amaçlı kullanılacak bir içerik deposu olarak potansiyel değeri nedeniyle ilgi çekicidir (Snelson, 2008). Video tabanlı öğrenme, eğitim tasarımı araştırmasında uzun bir geçmişe sahiptir. Geçtiğimiz on yılda, ters çevrilmiş sınıflar ve en önemlisi MOOC'lar gibi yeni çevrimiçi eğitim biçimlerinin bir sonucu olarak video tabanlı öğrenmeye olan ilgi artmıştır (Yousef vd., 2014). Video materyaller internet aracılığıyla öğretimde etkileşimli olarak kullanılabilirler (Orhan & Akkoyunlu, 1999). Bununla birlikte bu teknolojilerin maliyeti yüksek olup altyapı ve işletimi sürecinde de belirli bir uzmanlık alanı gerektirmektedirler. Tüm bunlara alternatif olarak görülebilen video destekli öğretim de başarıyı artırmakta önemli bir etken olabilmektedir (Cattaneo & Boldrini, 2017). Video destekli öğretim bireylere; görme ve işitme duyusuna aynı anda etki etmek, öğrenmeyi yere ve zamana bağlı olmaktan kurtarmak, esnek ve kaliteli video eğitim sistemi yaratmak, somut ve kalıcı öğrenmeler sağlamak, istenilen sayıda tekrar yapabilmek gibi pek çok fayda sağlamaktadır (Akgün vd., 2014). Öğretmenlik uygulaması derslerinde dijital video kullanımı, öğretmenlerin öz yeterlik algılarını geliştirmektedir (Erensayın & Güler 2017). Web 2.0 teknolojilerinin dijital videolar ile birlikte öğretmen yetiştirmedeki kullanımı, öğretmenlerin yeterliklerini artırdığı gibi sürece maliyet, zaman ve verimlilik açısından katkılar sağlamaktadır. EBA sistemi içerisindeki video materyaller, öğretmenlere ders anlatımı konusunda yardımcı olmaktadır (Aktay & Keskin, 2016). Bu bağlamda, sistemde bulunan videoların

öğretmenler tarafından değerlendirilmesi ve yeni geliştirilecek video materyallerin de öğretmenlerin belirledikleri ölçütlere uygun olarak geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

EBA içerisinde binlerce video materyal bulunmaktadır. Bu videolar hem öğrencilere konuyu pekiştirmeleri hem de öğretmenlere ders anlatımları sırasında destek vermek amacıyla kullanılmaktadır. Araştırmanın temel amacı; öğretmenlerin derslerinde kullandıkları video materyalleri nasıl temin ettiklerini ortaya koymaktır. Bununla birlikte öğretmenlerin eğitimci olarak video materyalleri seçerken dikkat ettikleri ölçütler de tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer bir amacı ise öğretmenlerin video materyalleri derslerinde kullanım biçimlerinin ortaya konulmasıdır. Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için belirlenen araştırma soruları aşağıdaki şekildedir?

1. Öğretmenlerin derslerinde kullandıkları video materyalleri bulma ve seçme süreci ne şekildedir?
2. Öğretmenlerin video materyalleri tercih etme ölçütleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin branşlara göre video materyalleri derslerinde kullanma biçimleri nasıldır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Öğretmenler kendi derslerine destek olması amacıyla video materyallerden yararlanmaktadır (Hartsell & Yuen, 2006). Öğretmenler ders anlatımları sırasında veya öğrencilere ders dışı destek materyal olması amacıyla EBA içerisindeki video materyalleri kullanmaktadır. Eğitimciler, başarılı dersler sunmak için kitapların yanında öğrenci merkezli, ilgi çekici çeşitli görsel ve işitsel öğeler kullanılarak geliştirilmiş video materyalleri kullanmaktadır (Bajrami & Ismaili, 2016). Bu kapsamda geliştirilerek EBA'ya yüklenen video materyallerin ne tür özellikleri barındırdığı ve videoların daha etkili olabilmesi için hangi ölçütlere dikkat edilerek geliştirilmeleri gerektiği önem arz etmektedir. Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular sayesinde bundan sonra geliştirilecek olan video materyaller, öğretmenlerin eğitimci gözüyle belirledikleri ölçütlere göre geliştirilebilecektir. Bu ölçütlere uygun olarak geliştirilen videolar hem öğretmenler tarafından daha kolay kullanılabilir hem de eğitim ve öğretim daha verimli olacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın, EBA'daki video materyallerin kalitesinin artırılması konusunda yeni video geliştiricilere yol gösterici bir rehber rolü üstlenmesi beklenmektedir. Araştırma sonuçlarının, öğretmenlerin kendi ölçütlerini ortaya çıkarması açısından video materyal seçme ve kullanma süreçlerinde tüm öğretmenlere önemli kolaylıklar da sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında ortaya konulan; öğretmenlerin video materyalleri nasıl temin ettikleri, tercih ölçütleri ve derslerinde nasıl kullandıkları (kullanım biçimleri) diğer bütün eğitimcilere de örnek teşkil edebilecektir. Araştırma, EBA sisteminin içerisine eklenecek olan video materyallerin daha etkili ve verimli hale gelmesine de katkılar sağlayabilecektir.

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, güvenilirlik ve geçerlik önlemleri, çalışma gurubu, araştırmada kullanılan materyaller, veri toplama aracı ve veri analiz yöntemi açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma modeli üzerine kurulmuştur. Merriam (1998) nitel çalışmaları; bir örneğin, olgunun veya sosyal birimin, yoğun, bütüncül bir biçimde tanımlanması ve analizi olarak ifade etmiştir. Bu çalışmada belirtilen araştırma sorularının nedenleriyle birlikte derinlemesine araştırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan durum çalışması yöntemin en temel sorunu; araştırmacının çalışacağı durumun tanımlanması ve durumun sınırlarının belirlenmesinde yaşanan güçlüklerdir (Creswell, 2007). Bu sorunların aşılabilmesi için alan yazın taraması yapılmış ve Atatürk Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümünde görevli 2 öğretim üyesinden uzman olarak görüşleri alınarak konu sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte veri toplama aracı olan görüşme soruları geliştirilirken de bu uzmanlarından yardım alınmıştır. Öncelikle alan yazın taramasından yararlanılarak araştırmacı tarafından bir soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra bu sorular uzmanlar tarafından incelenmiş ve gerekli düzeltme işlemleri yapılmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda araştırmacının üç temel sorusuna hitap etmeyen görüşme soruları ise çıkarılmıştır.

Güvenilirlik ve Geçerlik Önlemleri

Görüşme sorularının geliştirilmesinde, daha önce yapılmış araştırmaların bulgularından yararlanıldığı için sorularının geçerlik ve güvenilirlikleri alan yazın çalışmaları tarafından desteklenmiştir. Ayrıca yöntemin ve sürecin ayrıntılı yazılması da çalışmanın geçerlik önlemleri arasındadır. Katılımcıların seçiminde verilerin daha detaylı olmasının sağlanması için daha önce derslerinde video materyalleri kullanan ve bu konuda deneyimli öğretmenlere ulaşılması da araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması tercihi nedeniyle, güvenilirlik ve geçerliliği sağlamak için Lincoln ve Guba (1985) tarafından güvenilirlik, aktarılabirlik ve onaylanabilirlik gibi stratejiler benimsenmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu stratejiler için alınan eylemler aşağıda özetlenmiştir.

Güvenilirlik için; Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde iki alan uzmanından görüş alınmıştır. Görüşme formu hazırlanırken model olarak teorik bir çerçeve ele alınmış ve elde edilen verilerin araştırma sorularını cevaplamaya yeterliliği dikkate alınmıştır. Çalışmanın tüm bulguları ham veriler ile desteklenerek sunulmuştur. Görüşmeler sırasında katılımcılara eş zamanlı sorular sorulmuş ve katılımcıların görüşlerini etkileyen ifadelerden kaçınılmıştır. Araştırma sonuçlarının araştırma soruları ile ilişkisi dikkate alınmıştır.

Aktarılabirlik için; Çalışmanın tüm aşamaları ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Ham veriler, ortaya çıkan temalara göre düzenlenmiş ve doğrudan alıntılar yapılarak detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Onaylanabilirlik için; Görüşme verileri, bulgular ve yorumlar, kodlama ve temalar not edilmiş ve tekrar kontrol edilmiştir.

Çalışma Gurubu

Çalışmanın evreni, EBA'daki video materyalleri derslerinde kullanan branş öğretmenleridir. Ortaokul ve lise seviyesindeki okullarda görev yapan branş öğretmenleri çalışmanın bütün hedef kitlesini oluşturmaktadır. Katılımcılar ise ulaşılabilirlik açısından çalışmanın yapılacağı ilçede bulunan okullardan seçilen branş öğretmenlerinden

oluşmaktadır. Günümüzde ortaokul ve lise kurumlarının neredeyse tamamında etkileşimli tahtalar bulunmaktadır. Bu okullarda görev yapan branş öğretmenleri sınıflarında bulunan Etkileşimli Tahtalar aracılığıyla derslerinde video materyalleri kullanabilmektedirler.

Çalışmanın evrenini iyi bir şekilde temsil edebilmesi için katılımcılar olarak daha önceden derslerinde video materyalleri kullanan öğretmenlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun temel nedeni; öğretmenlerin deneyimlerinin fazlalığı sayesinde daha detaylı ve anlamlı verilere ulaşılabilmek amaçlanmıştır. Örneklemin belirlenmesinde ulaşılabilirlik ölçütü de belirleyici olmuştur. Bu bağlamda araştırmacının görev yaptığı ilçedeki öğretmenler ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından ilçede bulunan 6 ortaokul ve 3 lise kurumda görev yapan toplam 20 branş öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubu sayısının 20 öğretmenden oluşmasının nedeni araştırmada veri doyumuna ulaşmaya kadar görüşmeler yapılmış olmasıdır. Araştırma nitel veriler üzerine kurulduğu için belirtilen örneklemden öğretmen sayısı sınırlı tutulmuş fakat derinlemesine ve detaylı veriler toplanmıştır. Ulaşılan katılımcılar içinden de, amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak, aktif şekilde ders verme ve bu derslerinde video materyal kullanma ölçütlerini karşılayan öğretmenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Böylelikle veri analizinin geçerliliği de artırılmış olacaktır. Amaçlı örnekleme yöntemi, ilgilenilen konu hakkında bilgili ve deneyimli bireylerin ya da grupların tanımlanması ve seçilmesini içerir (Yağar & Dökme, 2018).

Araştırmada Kullanılan Materyaller

EBA içerisinde bulunan tüm video materyallerin değerlendirilebilmesi araştırmanın en büyük sınırlılığıdır. Bu nedenle araştırma kapsamında, EBA'da bulunan video materyallerin sadece küçük bir bölümü değerlendirilebilmiştir. Bu bağlamda, çalışmada görüşme yapılan her bir branş öğretmeninden kendi alanlarına ait birer videoyu seçmeleri istenmiştir. Bu yöntemle seçilen video materyaller, araştırmada kullanılan ve değerlendirilen materyalleri oluşturmaktadır. Katılımcılardan daha detaylı değerlendirmeler alınabilmesi amacıyla seçim işlemlerini yaparken en çok kullandıkları/kullanabilecekleri veya beğendikleri video olacak şekilde seçmeleri istenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında öncelikle konuyla ilgili detaylı bir alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı, alan yazın desteğiyle hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşmelerden oluşturmaktadır. Sorular geliştirilirken mevcut daha önce yapılmış araştırmaların bulgularından da yararlandığı için görüşme sorularının geçerlik ve güvenilirlikleri alan yazın çalışmaları tarafından desteklenmiştir. Bununla birlikte, konunun sınırlandırılması kısmında ve bu soruların hazırlanması süreçlerinde de konu alanı uzmanlarından görüşler alınmıştır. Çalışmanın kapsam geçerliğinin artırılması bağlamında ise veri toplama aracındaki soruların araştırmanın temel amacı olan öğretmenlerin video materyalleri nasıl buldukları, tercih ölçütleri ve sınıflarda kullanım biçimlerini belirleyebilecek şekilde olmasına özen gösterilmiştir. Bu araştırmada öğretmenlerin derslerinde kullandıkları video materyalleri hangi ölçütlere göre seçtikleri araştırılmıştır. Bu bağlamda yapılan görüşmelerde öğretmenlerden bu konuda görüşlerini ortaya çıkarmayı sağlayacak sorulara yer verilmiştir.

Veri Analizi

Katılımcılardan toplanan verileri analiz etmek için İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin temel amacı elde edilen verilerin yorumlanıp kategorize edilerek kavram ve ilkelere ulaşmaktır. İçerik, katılımcıların yorumları ve görüşlerinden oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından elde edilen bulgular uygun kategorilere yerleştirilmiştir. Bu sayede öğretmenlerin görüşlerinin gruplanması sağlanmıştır. Oluşturulan bu kategoriler, öğretmenlerin video materyalleri kullanırken dikkat ettikleri ölçütleri de içermektedir. Araştırmada; öğretmenlerin video materyallere nasıl ulaştıkları, video materyallerin kullanılma nedenlerini belirleyen ölçütleri ve video materyalleri sınıf içinde kullanma biçimleri araştırıldığı için veri analizi üç ana bölümde yapılmıştır. İlk bölümde, öğretmenlerin video materyalleri nasıl temin ettikleri analiz edilmiştir. İkinci bölümde ise, video materyallerin kullanılma nedenlerini belirleyen ölçütlerin ortaya net bir şekilde koyulabilmesi için veriler analiz edilmiştir. Son bölümde de öğretmenlerin branş bazında video materyalleri sınıf içinde ne şekilde kullandıkları analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları üç temel aşamada ortaya konulmuştur. İlk olarak öğretmenlerin derslerinde kullandıkları video materyalleri bulma ve seçme süreci açıklanmıştır. Daha sonra öğretmenlerin bu videoları tercih ederken kullandıkları ölçütler nedenleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise öğretmenlerin video materyalleri sınıf içinde kullanma biçimlerine değinilmiştir. Bu süreçte öğretmenlerin kullanım biçimleri de sınıflandırılmıştır.

Öğretmenlerin Video Materyalleri Bulma ve Seçme Süreci

Bu araştırma kapsamında, öğretmenlerin derslerinde kullandıkları video materyalleri nasıl temin ettiklerini ortaya koymaktır hedeflenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin derslerinde kullandıkları video materyalleri bulma ve seçme süreci ne şekilde olduğu araştırılmıştır. Hazırlanan görüşmelerde öğretmenlerin derslerinde EBA'daki video materyalleri ne sıklıkla kullandıkları, kullanma ve kullanmama nedenleri, videoları ne şekilde kullandıklarına dair sorulara yer verilmiştir. Öğretmenlerden bu sorulara alınan cevaplar analiz edilerek bu bölümde açıklanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde video materyalleri çok az kullanmaktadırlar. Görüşme yapılan öğretmenlerin sadece küçük bir kısmı bütün derslerinde, video materyalleri yardımcı materyal olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı ise derslerinde sadece haftada bir veya iki defa video materyalleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun temel nedeni olarak EBA'daki video materyallerin içerik bakımından düzensiz ve sayıca yetersiz olmasını göstermektedirler. Öğretmenlere göre EBA'daki video materyaller iyi organize edilmemiş ve oldukça karmaşık durumdadır. Öğretmenler, özellikle istedikleri videoları bulmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenlerden ötürü derslerinde video materyalleri çok fazla kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler iş yüklerinin oldukça fazla olduğunu ve bu video materyalleri ders öncesinde hazırlamakta zorlandıklarını da ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, EBA'daki video materyallerin oldukça yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler kendi branşlarında derslerinin her kazanımı için video bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Sadece bulabildikleri video materyalleri uygun olan derslerinde kullandıklarını ve bu durum

nedeniyle aslında istemelerine rağmen bütün derslerinde video materyal kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu video materyalleri önceden hazırladıklarını ifade etmişlerdir. İnterneti bulunmayan okullardaki öğretmenler ise video materyalleri flash belleklerine indirip derslerinde kullanmaktadırlar. Öğretmenler genellikle EBA içerisindeki arama kısmını kullanarak videoları bulmaktadırlar. Bununla birlikte bazı öğretmenler kendi branşlarına ait tüm video materyalleri flash belleklerine indirerek arşiv oluşturduklarını ve böylece istedikleri videoya daha hızlı erişebildiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu EBA'daki videoları yetersiz bulduklarını ve istedikleri her konuda video materyal bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Buna çözüm olarak da sosyal ağ sitelerindeki video materyalleri kullanmakta olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler video materyalleri seçerken beğeni sayısı ve yapılan yorumlara da önem gösterdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre video materyaller ne kadar fazla kişi tarafından beğenilmişse güvenilirliği de o kadar artmaktadır. Öğretmenler video materyalleri seçerken hedef kitle uygunluğuna da dikkat etmektedirler. Özellikle ortaokul ve lise düzeyinde video materyallerin öğrencilerin yaş seviyelerine uygun olarak kullanılmasına özen göstermektedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğu EBA üzerinden video materyal bulma sürecinde materyal bağlamında eksiklik olduğundan dolayı zorlandıklarını ve video materyallerin sayısının biran önce artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin Video Materyalleri Tercih Ölçütleri

Araştırmanın bir diğer boyutu ise; video materyallerin derslerde aktif olarak kullanılma nedenlerini belirleyen öğretmen ölçütlerinin belirlenmesidir. Bu kapsamda, yapılan tüm görüşmelerde öğretmenlere seçtikleri videoları kullanmaya nasıl karar verdikleri ve bu süreçte nelere dikkat ettikleri yönünde sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler EBA'daki video materyalleri derslerinde yardımcı materyal olarak kullanırken; süre, görseller, ses, etkileşim, hikaye, motivasyon ve içerik gibi ölçütleri göz önünde bulundurmaktadırlar. Bu ölçütlere dikkat etme nedenleri de araştırma kapsamında ortaya konulmuştur. Her bir ölçüt diğerini etkilemektedir. Bu bağlamda ölçütlerin bütüncül olarak değerlendirilmesi de önerilmektedir.

Tablo 1.

Öğretmenlerin Video Materyalleri Tercih Ölçütleri

<i>Süre</i>	<i>Görseller</i>	<i>Ses</i>	<i>Etkileşim</i>	<i>Hikaye</i>	<i>Motivasyon</i>	<i>İçerik</i>
Süre 5 dakikadan uzunsamotivasyon azalmakta	İlginç ve farklı görseller Motivasyonu artırmakta Görseller öğrencilere somut bilgiler sunduğu için öğrenmenin kalıcılığını artırmakta	Anlaşılabilir olması için ses ögesi kaliteli ve net olmalı Ses yüksek olmalı ve öğrencilerin ilgisinin dağılmaması için tonlamalar sürekli dalgalanmalı	Etkileşimli videolar motivasyonu artırmakta Gerekli kısımlarda sorular sormalı ve öğrencilere cevaplama için düşünme fırsatı vermeli	Bilgiler akılda kalacak hikâyeler şeklinde verilmeli Ortaokul öğrencileri için çizgi karakterler kullanılmalı Lise öğrencileri için ise gerçek karakterler kullanılmalı	Video materyallerde gerçek etkinliklere yer verilmeli Basit içerikler motivasyonu artırmakta	Öğrenciler video materyallerde yazılar okumayı sevmedikleri için kısa metinler kullanılmalı Kolay ve zor kazanımlar sırayla verilmeli Hikâyeye bağlı olmayan gereksiz içeriklere yer verilmemeli

Süre

Katılımcılara derslerinde kullandıkları video materyallerin ideal sürelerinin ne kadar olması gerektiği yönünde sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı video materyallerde ideal sürenin 5 dakika civarında olması gerektiğini belirtmiştir. Bunun temel nedeni olarak; sürenin uzun olmasının öğrencilerde dikkat dağınıklığına sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, video materyallerin öğretimsel içerikte olduğunu bu nedenle sürenin çok uzun olduğunda öğrencilerde sıkılma meydana geldiğini ve öğrencilerin videoya olan ilgilerinin devam etmediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu öğretimsel içeriklere sahip videoların süreleri uzadıkça öğrencilerin motivasyonlarının düştüğünü gözlemlemişlerdir. Bu bağlamda video materyallerdeki süre ölçütü motivasyonu da etkilemektedir. Katılımcıların bir kısmı derslerinde video materyalleri etkileşimli olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Video materyalleri belirli bölümlerde durdurup öğrencilere sorular sormaktadırlar. Bu anlamda öğrenciler ile video materyal ve öğretmen arasında bir etkileşim sağlanmaktadır. Öğrenciler soruların yanıtlarını düşünür ve ifade ederken hem öğretmenleriyle hem de video materyalin o bölümüne kadarki içerikleriyle etkileşim içerisinde olmaktadır. Katılımcılar, bu yöntemle 5 dakikalık bir videoyu yaklaşık bir ders saatinde (40 dakika) kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda video materyallerdeki etkileşim de videoların süresinden etkilenmektedir. Normal şartlarda uzunluğu kısa olan videoların etkileşimli sorular sayesinde süreleri daha uzun tutulabilmektedir.

Görseller

Katılımcıların tamamına göre video materyallerdeki görseller, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğuna göre, video materyallerdeki görseller öğrencilere somut bilgiler sunduğu için öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır. Katılımcılar, video materyallerde görsel öğeler kullanmanın gerçekçilik etkisini artırdığını belirtmektedirler. Örneğin Tarih dersi için, özellikle yakın dönemdeki olaylarla ilgili bolca resimlere yer verilmesi içeriğin gerçekçiliğini artırmakta ve öğrencilere daha kalıcı öğrenmeler sunmaktadır. Bu bölümde paylaşılan bütün ekran

Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. 164-184.

görüntüleri katılımcıların izledikleri videolardan elde edilmiştir. Şekil 1 ve 2 incelendiğinde, bazı videolarda birden fazla görsele ve gerçek resimlere yer verildiği görülmektedir. Bu video materyaller gerçek resimler barındırdığı için daha kalıcı öğrenmeler sağlamaktadır.

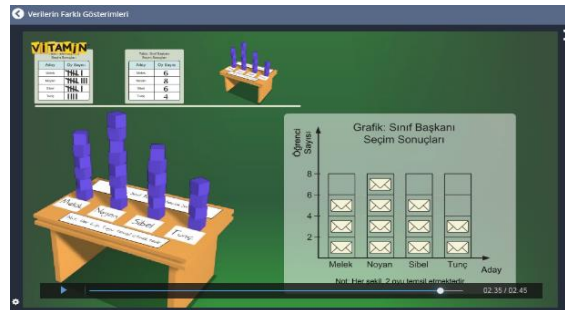

Şekil 1. Video Materyallerde Kullanılan Gerçek Görseller

Şekil 2. Video Materyallerde Kullanılan Gerçek Resimler

Katılımcıların büyük çoğunluğu, video materyallerde tablo, grafik ve şekiller kullanmanın öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve kalıcı hale getirdiğini belirtmiştir. Şekil 3 ve 4'teki video materyallerde, 3 boyutlu grafik ve şemalar kullanılmıştır. Bu grafik ve şemalar öğrenmeyi daha kolay ve kalıcı hale getirmektedir.

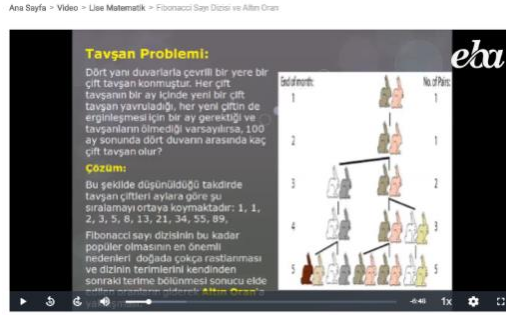
Şekil 3. Video Materyallerde Kullanılan 3B Grafik

İklim Elemanları - Nem ve Yağış

Şekil 4. Video Materyallerde Kullanılan 3B Şema

Katılımcılara göre, video materyallerde kısa metinler kullanılmalı ve renkli resimlere daha çok yer verilmelidir. Katılımcılar bunun temel nedeni olarak öğrencilerin video materyallerde yazı okumayı tercih etmediklerini söylemektedirler. Şekil 5’de ise video materyallerdeki oldukça fazla olan metin kullanımı gösterilmiştir. Katılımcılar bu kadar fazla metin kullanımını doğru bulmamaktadırlar. Bunun temel nedeni ise öğrencilerin video materyallerde uzun metinleri okumayı sevmemeleridir.

Fibonacci Sayı Dizisi ve Altın Oran

Şekil 5. Video Materyallerde Fazla Metin Kullanımı

Pi Sayısı Ve Piyano

Şekil 6. Video Materyallerde Kullanılan Sesli Görsel

Ses

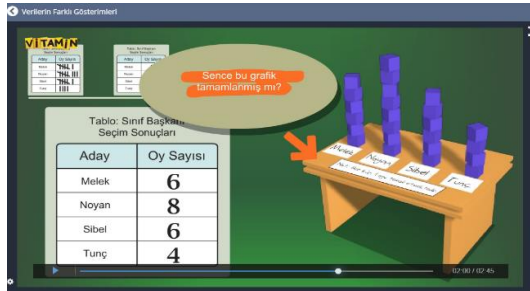
Araştırmanın bulgularına göre, video materyallerdeki ses ögesi kaliteli ve net olmalıdır. Katılımcılar buna temel gerekçe olarak sesin anlaşılabilir olması gerektiğini göstermektedirler. Katılımcılara göre video materyallerdeki en önemli unsur sesin kolay anlaşılabilir olmasıdır. Bununla birlikte video materyallerdeki ses ve görüntünün uyumlu olması da gerekmektedir. Belirli bir hikâyeyi anlatan video materyallerdeki karakterlerin sesleri düzenli ve uyumlu olmalıdır. Katılımcılar, özellikle ortaokul öğrencileri için çizgi karakterlerin seslerinin karmaşık ve uzun cümleler kurulmadan verilmesi gerektiğini

Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. 164-184.

belirtmişlerdir. Katılımcılara göre video materyaller sınıf içerisinde kullanıldığından ses yüksek olmalı ve öğrencilerin ilgisinin dağılmaması için tonlamaların sürekli dalgalanması gerekmektedir. Şekil 6'da, video materyaldeki ses belirtilen metinlerle (görsel) uyumlu şekilde verilmektedir. Katılımcılara göre, bu şekilde hem video materyaldeki sesin anlaşılabilirliği artmakta hem de ses, metin ve görsel kullanılarak öğrenmenin daha kalıcı olması sağlanmaktadır.

Etkileşim

Katılımcılar, düz anlatım videoları yerine bazı bölümlerinde öğrencilere sorular soran videoları tercih etmektedirler. Bunun temel nedeni olarak öğrencilerin uzun süre boyunca öğretimsel içeriklere sahip bir videoya odaklanamamaları ve ilgilerinin çok çabuk dağılmasını göstermektedirler. Etkileşimli videolarda belirli aralıklarla öğrencilere sorular soruluyor olması öğrencilerin konuya olan motivasyonlarını da artırmaktadır. Katılımcılara göre, video materyallerde özellikle soru çözüm kısımlarında etkileşim olması gerekmektedir. Çünkü öğrenciler soruların çözümünü iyice kavrayabilmeleri öğrenme sürecinde kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesinde önem arz etmektedir. Katılımcılar video materyalleri gerekli kısımlarda durdurup öğrencilere sorular sorarak bir etkileşim sağlamaktadırlar; fakat bunu video materyallerin kendileri yaparsa daha anlamlı olacağını savunmaktadırlar. Bu bağlamda video materyallerin uygun yerlerinde belirlenmiş sorular yerleştirilmeli ve öğrencilere bunun cevabı için düşünme fırsatı vermelidir. Şekil 7'de etkileşimli bir grafik örneği bulunmaktadır. Bu video materyalde işlemler yapılırken öğrencilere soru sorulmaktadır. Öğrenciler bu bölümde düşünebilme ve kendilerini ifade edebilme fırsatı bulmaktadırlar. Katılımcılara göre bu şekilde etkileşimi sağlayan video materyaller hem motivasyonu artırmakta hem de öğrenimde kalıcılık sağlamaktadır.

Şekil 7. Video Materyallerde Kullanılan Etkileşimli Grafik

Şekil 8. Video Materyallerde Kullanılan Çizgi Karakter

Hikâye

Katılımcılara göre, özellikle ortaokul öğrencileri için video materyallerdeki hikâyelerde çizgi karakterler kullanılmalıdır. Lise öğrencileri için ise gerçek karakterlerin kullanılmasının daha uygun olacağı belirtilmektedir. Bunun temel nedeni ise öğrencilerin yaşlarıdır. Ortaokul öğrencileri, video materyallerdeki hikâyelerde gerçek karakterler yerine çizgi karakterler kullanıldığında daha fazla ilgiyle izlemektedirler. Şekil 8’de, video materyalde kullanılan çizgi karakter görseline yer verilmiştir. Bu tür görseller ortaokul öğrencileri tarafından ilgi ve merakla izlenmektedir. Bu sayede öğrencilerin motivasyonları da artmaktadır. Şekil 9’da ise video materyalde kullanılan gerçek karakterlere yer verilmiştir. Bu tür video materyaller de lise öğrencileri tarafından daha fazla ilgiyle izlenmektedir.

Arapça Diyalog

Şekil 9. Video Materyallerde Kullanılan Gerçek Karakter Diyalog Görseli

ENGELLİLER HAFTASI ETKİNLİĞİ

Şekil 10. Video Materyallerde Kullanılan Gerçek Etkinlikler

Motivasyon

Katılımcılara göre öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için video materyallerde gerçek etkinliklere yer verilmelidir. Öğrenciler, gerçek etkinliklerin gösterildiği video materyalleri daha fazla ilgiyle izlemektedirler. Katılımcılara göre, konuyu öğrencilerin geçmiş deneyimleri ile ilişkilendirmek gerekmektedir çünkü öğrenciler bizzat yaşadıkları şeylerle ilgili videoları daha dikkatli izlemektedirler. Video materyallerdeki konular öğrencilerin gerçek hayatta ihtiyaç duyacağı bilgi ve deneyimleri kapsamalıdır.

Katılımcılara göre motivasyonu etkileyen en önemli unsur video materyallerdeki içeriklerin sunuş biçimidir. İçerik öğrencilerin seviyesine uygun olmalı ve öğrencilerden o ders için beklenenleri açıkça ortaya koymalıdır. Katılımcılar, içeriği farklı şekilde sunan videoları daha fazla tercih etmektedirler çünkü içeriğin organizasyonu ve sunulmasındaki değişiklikler öğrencinin dikkat ve merakını artırmaktadır. Katılımcılara

Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. 164-184.

göre ilginç ve farklı görsellerin kullanılması öğrencilerin motivasyonunu artırmaktadır. Şekil 11’de, karakterler bilgilere bilgisayarın içerisine girerek erişmektedir. İçeriğin düz bir anlatım yerine bu şekilde sunulması öğrencilerin ilgisini çekmekte ve video materyaldeki bilgilerin dikkatle izlenmesini sağlamaktadır.

Bilgi Güvenliği Kamu Spotu

Şekil 11. Video Materyallerde Kullanılan Çizgi Karakter

Fibonacci Sayı Dizisi ve Altın Oran

Şekil 12. Video Materyallerde Kullanılan Formül

İçeriğin Sunumu

Katılımcılara göre içerik ne kadar basit şekilde sunulursa öğrenciler tarafından o kadar dikkatle izlenmektedir. Bu bağlamda bilinenden bilinmeyene doğru önce kolay kazanımlara ait içerikler daha sonra zor kazanımların içerikleri video materyallerde yer almalıdır. Aynı video materyal içerisinde bu sıra izlenilmediğinde öğrencilerin kafası karışmakta ve kolay kazanımları dahi kavrayamamaktadırlar. Katılımcılara göre video materyaldeki hikâyeye bağlı olmayan gereksiz bilgilere, fazladan yük oluşturacağı ve öğrencilerin kafasını karıştıracağı için yer verilmemelidir. Aslında bu durum telem çoklu ortam tasarım ilkelerinden birisidir. Katılımcılar, video materyallerdeki içeriklerin de öğrencilerin ders kitaplarıyla ortak hakaret etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, öğrenciler ne kadar fazla materyalle ilgilenirse o kadar kalıcı öğrenmeler gerçekleşmektedir.

Katılımcılara göre video materyallerdeki bilgilerde çok fazla tanım veya formüllere yer verilmemelidir çünkü bu tür içerikler öğrenmede kalıcılık sağlamamaktadır. Video materyallerdeki bilgiler daha çok akılda kalacak hikâyeler şeklinde verilmelidir. Şekil 12’de basit bir formüle yer verilmiştir. Katılımcılara göre formüllerin video materyallerde bu şekilde görsel olarak sunulmasının öğrencilere herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Bunun yerine formüllerin nerede ve nasıl

kullanılacağına yönelik bilgiler verilmeli ve içerik buna uygun olacak şekilde tasarlanmalıdır.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin zihinsel, bilişsel ve duyuşsal özellikleri farklı olduğundan video materyallerdeki içerikler de buna uygun olarak tasarlanmalıdır. Örneğin İngilizce dersi için konu ve kazanımların aynı olmasına rağmen lise öğrencilerinin seviyelerine uygun videoları ortaokul öğrencileri anlamakta güçlük çekmektedir. Bu nedenle içerik ortaokul öğrencileri için daha basit ve kolay anlaşılabilir şekilde sunulmalıdır.

Öğretmenlerin Video Materyalleri Sınıf İçinde Kullanma Biçimleri

Katılımcıların, video materyalleri sınıf içinde kullanma süreçlerine bakıldığında farklı kullanım biçimleri olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar büyük ölçüde öğretmenlerin branşlarına göre şekillenmektedir. Katılımcılardan elde edilen görüşler kapsamında öğretmenlerin video materyalleri sınıf içinde kullanma biçimleri Türkçe, İngilizce, Matematik, Fen bilimleri, Tarih ve Bilişim branşlarında farklılaşmaktadır. Branş öğretmenleri video materyalleri sınıf içerisinde alıştırma yaparken, soru çözerken, konu özetlerken, etkileşimli, parçalı veya bütün dersi kapsayacak şekilde kullanmaktadırlar. Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin branşlarına göre video materyalleri derslerinde kullanma biçimleri görülmektedir.

Tablo 2.

Öğretmenlerin Branşlara Göre Video Materyalleri Sınıf İçinde Kullanma Biçimleri

<i>Etkileşimli</i>	<i>Alıştırma ve Soru Çözümü</i>	<i>Konu Özetleme</i>	<i>Dersin Tamamında</i>	<i>Parçalı Şekilde</i>
Türkçe İngilizce	Matematik Fen Bilimleri	Tarih Sosyal Bilgiler	Bilişim Teknolojileri	Bütün branşlar

Kullanma Biçimlerinin Açıklamaları

Alıştırma ve Soru Çözümü: Derslerde işlenen konular ile ilgili alıştırma, hazırlık, değerlendirme gibi bölümlerde soru çözümleri yapılırken video materyallerin kullanılması. *Konu Özetleme:* Derslerde işlenen konuların genel bir özeti yapılırken video materyallerin kullanılması. *Dersin Tamamında:* Derslerin işlenişi boyunca zaman gözetmeksizin video materyallerin kullanılması. *Parçalı Şekilde:* Dersin giriş, gelişme ve sonuç gibi sadece belirli bölümlerinde video materyallerin kullanılması.

Katılımcılardan elde edilen verilere göre özellikle Türkçe öğretmenleri video materyalleri sınıf içerisinde etkileşimli olarak kullanmaktadırlar. Etkileşimli uygulamalar özellikle e-kitaplar ile uyumlu ve yaygın şekilde kullanılmaktadır (Turgut, 2018). Kitaplarda bulunan dinleme ve izleme metinlerini video materyaller yardımıyla işlemektedirler. Bu şekilde hazırlanmış olan video materyallerde gerekli bölüme geldiğinde öğrencilere sorular yöneltilmekte ve ders kitaplarındaki boşlukları doldurmalarını istenmektedir. Türkçe ve İngilizce öğretmenleri video materyalleri etkileşimli şekilde kullanarak öğrencilerin motivasyonlarını artırmakta ve öğrenmede kalıcılık sağlamayı amaçlamaktadırlar.

Katılımcılardan alınan görüşlere göre özellikle Matematik ve Fen Bilimleri öğretmenleri video materyalleri alıştırma yaparken ve soru çözerken kullanmaktadırlar. Matematik öğretmenleri derslerini ağırlıklı olarak soru çözümü şeklinde işlemektedirler. Kitap veya basılı kâğıtlardaki soruları tahtaya yazma sürecinde oldukça fazla zaman

kaybetmektedirler. Katılımcılar, bir ders saatinde soruları tahtaya yazarak çözümlerinde ortalama 5 soru çözümünü yaparken video materyaller sayesinde ortalama 15 soru çözümünü yapabildiklerini ifade etmektedirler. Bu bağlamda özellikle Matematik ve Fen Bilimleri gibi soru çözümünü işlemlerinin uzun sürdüğü derslerde video materyallerin süreci en az 3 kat hızlandırdığı anlaşılmaktadır.

Katılımcılardan elde edilen verilere göre Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri video materyalleri sınıf içerisinde konu özeti yaparken kullanmaktadırlar. Tarih ve Sosyal Bilgiler dersleri sözel ağırlıklı dersler olduğundan öğrenciler yoğun konu anlatımında sıkılmaktadırlar. Bu sorunun çözümü olarak branş öğretmenleri ders sonunda veya dersin herhangi bir bölümünde anlattıkları konuyu özetlemek amacıyla video materyalleri kullanmaktadırlar.

Katılımcılardan alınan görüşlere göre Bilişim Teknolojileri öğretmenleri video materyalleri sınıf içerisinde bütün dersi kapsayacak şekilde kullanmaktadırlar. Bilişim Teknolojileri öğretmenleri bir ders saatinde ortalama 5 video kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılara göre, Bilişim Teknolojileri dersi içeriği güncel ve teknolojiyle ilgili olduğu için olabildiğince fazla video materyal kullanılmalıdır. Örneğin bilgisayarın parçaları anlatılırken her bir parçaya ait farklı bir video kullanmayı tercih etmektedirler. Bu bağlamda derslerinin neredeyse tamamında video materyal kullanmakta olduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bir bölümü video materyalleri dersin giriş ve bitiş kısımlarında kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, dersin giriş kısmında daha çok motivasyonu sağlamak, öğrencilerin ilgisini çekmek ve derste neler işleneceğine yönelik içerikleri barındıran videoları kullanmaktadırlar. Dersin sonunda ise işlenen konuların kısa bir özetini yapmak ve öğrencilere birkaç soru sormak amacıyla kullanmaktadırlar.

TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin EBA'daki video materyalleri bulma, tercih etme ve kullanma süreçleri araştırılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde öğretmenlerin EBA'daki video materyallere nasıl ulaştıkları araştırılmıştır. İkinci bölümde ise öğretmenlerin bu videoları tercih ederken hangi ölçütleri dikkate aldıkları ortaya konulmuştur. Son bölümde de öğretmenlerin video materyalleri sınıf içerisinde derslerinde nasıl kullandıkları araştırılmıştır.

Öğretmenler, derslerine ait bütün kazanımları kapsayacak videoların EBA'da bulunmadığını belirtmişlerdir. Bu nedenle öğretmenlerin büyük çoğunluğu EBA'daki video materyalleri derslerinde haftada birkaç kez kullanmaktadırlar. Bununla birlikte öğretmenler, EBA'daki video materyallerin oldukça düzensiz ve karmaşık şekilde olduğunu bu nedenle de istedikleri videoları bulamadıklarını ifade etmektedirler. Yapılan çalışmalar sosyal ağ sitelerindeki eğlence amaçlı videoların karmaşık ve düzensiz olduğunu (Vermeulen vd., 2018); fakat öğretimsel videoların düzenli ve bölümler halinde organize edilmiş şekilde olması gerektiğini göstermektedir (Ata & Atik, 2016). EBA'daki video materyalleri yetersiz bulan öğretmenler, sosyal ağ sitelerindeki video materyalleri kullandıklarını söylemektedirler. Sosyal ağ sitelerindeki video materyallerin beğeni sayısı ve aldığı yorumlar daha güncel kalmalarını sağlamakta ve bunlara benzer daha kaliteli içeriklerin de üretilmesine katkı sağlamaktadır (Çakmak, 2014; Hendrickx vd., 2017). Öğretmenler sosyal ağ sitelerindeki video materyalleri seçerken beğeni sayısı ve yapılan yorumlara da önem gösterdiklerini belirtmektedirler.

Araştırmanın diğer boyutu ise video materyallerin derslerde aktif olarak kullanılma nedenlerini belirleyen öğretmen ölçütlerini ortaya koymaktır. Bu araştırma

sonucunda öğretmenler video materyalleri tercih ederken süre, görseller, ses, etkileşim, hikaye, motivasyon ve içerik gibi ölçütlere dikkat ettikleri görülmektedir. Eğitim materyalleri geliştirilirken motivasyonun artırılması için uygun görsel ve işitsel öğelere yer verilmelidir (Demirel & Altun, 2007). Öğretimsel içerikli videoların uzun olması izleyenlerin konuya olan dikkatlerinin dağılmasına neden olabilmektedir (Aydemir, 2018; Thiele vd., 2017). Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenler de 5 dakikadan daha uzun video materyallerin öğrenciler tarafından yeterince izlenmediklerini belirtmiştir. Materyallerde kullanılan gerçekçi görseller somut bilgiler sunduğundan öğrenmedeki kalıcılığı artırmaktadır (Sentz, 2021). Öğretmenlere göre video materyallerde kullanılan gerçekçi resimler özellikle ortaokul düzeyindeki öğrencilerin ilgisini konuya daha çabuk çekmektedir. Öğretmenler video materyallerdeki içeriğin metinden ziyade görsellere dayandırılması gerektiğini ifade etmektedirler. Resimler ve şekiller, düz metinlere göre daha kolay anlaşılmakta ve akılda kalıcı olmaktadır (Karamete & Yaşar, 2018). Öğretmenlere göre video materyaller etkileşimli olmalıdır. Bunu sağlayabilmek için videoların belirli bölümlerinde öğrencilere sorular yöneltilmelidir. Bu bağlamda video materyallerin içerisinde belirli bölümlerinde öğrencilere sorular sorulmalı ve öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir. Video materyallerdeki içeriklerin bir akış şeklinde verilmesi izleyenlerin motivasyonunu artırmaktadır (Bal, 2013). Öğretmenler de buna paralel olarak video materyallerdeki içeriğin özellikle ortaokul öğrencileri için hikayeleştirilerek sunulması gerektiğini belirtmektedirler. Öğrencilerin kendi hayatlarına yakın deneyimleri gözlemlemesi motivasyonlarını artırmaktadır (Deci & Ryan, 2010). Öğretmenlere göre, video materyallerde gerçek etkinliklerin gösterilmesi öğrencilerin konuya olan ilgisini artırmaktadır. İçeriklerin basitten karmaşığa doğru sıralanması öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Ekren & Keskin, 2017; Nguyen vd., 2021). Öğretmenler video materyallerde kazanımların karışık şekilde verilmemesi gerektiğini bunun yerine önce en basit kazanımların sonra karmaşık olanların aktarılması gerektiğini belirtmektedirler. İçeriklerin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal yapılarına uygun düzeyde olması gerekmektedir (Yıldız & Akyol, 2011). Öğretmenlere göre, video materyallerdeki içerikler ortaokul ve lise öğrencilerine göre farklı olmalıdır çünkü iki grup öğrenci arasında zihinsel ve duyuşsal olarak ciddi bir fark bulunmaktadır.

Araştırmanın bir diğer boyutu ise, öğretmenlerin video materyalleri sınıf içinde kullanma süreçlerinde oluşan farklılıklardır. Bu farklılıklar öğretmenlerin branşlarından etkilenmektedir. Öğretmenlerin video materyalleri sınıf içinde kullanma biçimleri Türkçe, İngilizce, Matematik, Fen Bilimleri, Tarih, Sosyal Bilgiler ve Bilişim branşlarında farklılaşmaktadır. Branş öğretmenleri video materyalleri sınıf içerisinde alıştırma yaparken, soru çözerken, konu özetlerken, etkileşimli, parçalı veya bütün dersi kapsayacak şekilde kullanmaktadırlar. Sayısal ağırlıklı derslerde öğrenciler daha fazla soru çözümüne ihtiyaç duymaktadır (Özdemir, 2006). Araştırmaya katılan Matematik ve Fen Bilimleri öğretmenleri de video materyalleri derslerinde ağırlıklı olarak alıştırma ve soru çözümü yapmak amacıyla kullanmaktadırlar. Soru çözümlerinin video materyaller yardımıyla yapılması aynı zaman diliminde daha fazla sorunun çözülmesine olanak sağlamaktadır (Cemil, 2016; Sherin & Dyer, 2017). Sözel ağırlıklı derslerde ise konuların sunumlar şeklinde verilmesi faydalı olmaktadır (Akpınar, 2003). Tarih ve Sosyal Bilgiler dersleri sözel ağırlıklı dersler olduğundan öğrenciler yoğun konu anlatımında sıkılmaktadırlar (Demircioğlu & Turan, 2012). Bu nedenler öğretmenler görsel öğelerin bulunduğu video materyalleri kullanmayı tercih etmektedirler. Türkçe ve İngilizce öğretmenleri konuları hikâyeler şeklinde anlatan video materyalleri derslerin giriş

Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. 164-184.

kısmında kullanmayı tercih ederken, Tarih öğretmenleri ise derslerin sonunda konu özetlerini tekrar etmek amacıyla kullanmaktadırlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğretmenler, EBA'nın video materyal bağlamında sayıca oldukça yetersiz olduğunu, her seviye ve her dersin bütün kazanımlarını içeren video materyallerin sayıca daha fazla olması gerektiğini belirtmektedirler. Öğretmenler, profesyonel bir şekilde yardım alabildikleri takdirde kendi branşlarına ait video materyaller geliştirmeyi düşünmekte ve EBA'nın video materyal içeriğine katkıda bulunmak istemektedirler. Bu nedenle, hem içerik geliştiriciler hem de öğretmenler tarafından bundan sonraki süreçlerde geliştirilerek EBA'ya eklenen video materyallerin hem sayı bakımından hem de derslerdeki konuların kazanımlarını kapsayıcılığının fazla olması önerilmektedir. Her branş öğretmeni derslerinde video materyalleri farklı kullanım biçimleri doğrultusunda kullanmaktadır. Bu nedenle EBA'daki video materyallerin; bu çalışma kapsamında ortaya konulan, öğretmenlerin sınıf içinde video materyalleri kullanım biçimleri doğrultusunda belirlenen bütün kullanım biçimlerine hitap edecek türde materyallerin olması gerektiği önerilmektedir. Öğretmenlere göre, video materyaller ders kitapları veya diğer materyaller ile de derslerde işlenen konular ve kazanımlar bakımından uyumlu olmalıdır. Video materyallerde etkileşim sağlanması bağlamında ise bu materyaller belirli bölümlerde kendiliğinden duracak ve öğrencilere sorular yöneltilecek şekilde tasarlanmalıdır. Özellikle soru çözümlerinde detaylı dönütler bulunmalı ve soruların sınavlara yönelik olması gerekmektedir. Öğretmenlere göre EBA, video materyaller bağlamında öğrenci gelişimine, ihtiyaç ve ilgisine uygun daha akılda kalıcı videolar ile zenginleştirilmelidir. Bu araştırma, ortaya koyduğu sonuçlar ile ağırlıklı olarak uygulamaya/pratiğe yönelik katkılar sağlamaktadır. EBA'ya video materyal bağlamında içerik geliştirilirken, bu araştırma kapsamında ortaya konulan öğretmenlerin belirledikleri ölçütlerin dikkate alınması önerilmektedir.

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar, literatür taraması, verilerin toplanması, analizi ve raporlanması sürecinde görev almıştır. İkinci yazar ise araştırmanın fikir aşamasından, verilerin toplanması, analizi ve raporlaştırılması süreçlerinin bilimsel yöntemler doğrultusunda yürütülmesinde danışmanlık sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Akgün, A., Özden, M., Çinici, A., Aslan, A., & Berber, S. (2014). Teknoloji Destekli Öğretimin Bilimsel Süreç Becerilerine ve Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), 27-46.
- Aktay, S., & Keskin, T. (2016). Eğitim Bilişim Ağı (Eba) İncelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 27-44.
- Ata, A. & A. Atik (2016). Alternatif bir eğitim-öğretim ortamı olarak video paylaşım siteleri: Üniversitelerdeki youtube uygulamaları. *Social sciences II* (4): 312-325.
- Aydemir, M. (2018). *Uzaktan Eğitim Program, Ders ve Materyal Tasarımı*. Eğitim Yayınevi.
- Bal, E. (2013). *Teknoloji çağında cep telefonu kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlar: Selçuk üniversitesi öğrencileri üzerine bir inceleme* (Tez No. 354848) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Bajrami, L., & Ismaili, M. (2016). The role of video materials in EFL classrooms. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (232), 502-506.
- Cemil, İ., (2006). Matematik öğretiminde materyal geliştirme ve kullanma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 47-56.
- Cattaneo, A. A., & Boldrini, E. (2017). Learning from errors in dual vocational education: Video-enhanced instructional strategies. *Journal of Workplace Learning*, 29 (5), 357-373.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35 (2), 236-264.
- Çakmak, V. (2014). *İletişim kaygısının sosyal medya kullanımı üzerine olan etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine örnek olay incelemesi* (Tez No. 377781) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, Ö., & Altun, E. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Akademi
- Demircioğlu, İ. H., & Turan, İ. (Eds.). (2012). *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Akademi.
- Erensayın, E. & Ç. Güler (2017). Eba platformundaki ders materyallerinin eğitsel yazılım değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 657-678.
- Ekren, G., & Keskin, N. O. (2017). Using the revised Bloom taxonomy in designing learning with mobile Apps. *E-Journal of UDEEEWANA*, 3 (1), 13-28.
- Hartsell, T., & Yuen, S. C. Y. (2006). Video streaming in online learning. *AACE Journal*, 14 (1), 31-43.
- Hakkari, F., Yeloğlu, T., Tüysüz, C., & İlhan, N. (2017). Zenginleştirilmiş kitap (z-kitap) kullanımı için dokuzuncu sınıf kimya dersi “kimyasal türler arası etkileşimler” ünitesi ile ilgili materyal geliştirme ve geliştirilen materyalin etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42 (2017), 327-348.
- Hendrickx, M. M., Mainhard, T., Boor-Klip, H. J., & Brekelmans, M. (2017). Our teacher likes you, so I like you: A social network approach to social referencing. *Journal of School Psychology*, 63, 35-48.
- Karamete, A., & Yaşar, Ç. (2018). Bilgisayar Donanım Birimleri Ünitesinin Öğretimi için Materyal Tasarımı. *International Journal of Computers in Education*, 1 (1), 1-13.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education*. Jossey-Bass Yayıncıları, c1998.
- Murat, A., Çerçi, A., & Derman, S. (2015). Eğitim bilişim ağında yer alan türkçe dersi videoları üzerine bir inceleme. *Sakarya University Journal of Education*, 5 (3), 105-117.
- Nguyen, A., Wandabwa, H., Rasco, A., & Le, L. A. (2021, January). *A framework for designing learning analytics information systems*. In Proceedings of the 54th Hawaii International Conference on System Sciences, Hawaii.
- Orhan, F. & B. Akkoyunlu (1999). Uzaktan eğitim yaklaşımında temel eğitim 1. kademe öğretmenleri'nin video destekli hizmetiçi eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (17), 134 – 141.

Şentürk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videoları tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. 164-184.

- Özdemir, N. (2006). *İlköğretim II. kademedeki fen bilgisi öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri* (Tez No. 180592) [Yüksek Lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Pekdağ, B. (2010). Kimya öğreniminde alternatif yollar: animasyon, simülasyon, video ve multimedya ile öğrenme. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7 (2): 79-110.
- Sentz, J. (2021). *Using Visual and Graphic Elements While Designing Instructional Activities*. Design for Learning.
- Sherin, M. G., & Dyer, E. B. (2017). Mathematics teachers' self-captured video and opportunities for learning. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 20 (5), 477-495.
- Snelson, C. (2008). Web-based video in education: *Possibilities and pitfalls*. In *TCC* (pp. 214-221). Boise State University
- Turgut, Ö. P. (2018). Çocuklara Yönelik Etkileşimli E-Kitap Uygulamaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (21), 205-221.
- Vermeulen, A., Vandebosch, H., & Heirman, W. (2018). # Smiling,# venting, or both? Adolescents' social sharing of emotions on social media. *Computers in Human Behavior*, 84, 211-219.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3 (3), 1-9.
- Thiele, T., Pope, D., Singleton, A., Snape, D., & Stanistreet, D. (2017). Experience of disadvantage: The influence of identity on engagement in working class students' educational trajectories to an elite university. *British Educational Research Journal*, 43 (1), 49-67.
- Yousef, A. M. F., Chatti, M. A., & Schroeder, U. (2014). Video-based learning: A critical analysis of the research published in 2003-2013 and future visions, *International Journal on Advances in Life Sciences* 6 (3 & 4): 122-135
- Yıldız, M., & Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (3), 793-815
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Teachers use video materials as supplementary materials in their own lessons. There are thousands of video materials prepared for the use of teachers and students within the Education Informatics Network (EBA) developed by the Ministry of National Education. In this study, it was investigated which criteria teachers take into account while choosing the video materials they use / will use in their own lessons. The most important contribution of the research is to the solution of the current problem; it has revealed the criteria that teachers consider while using video materials. According to these criteria determined in the research, the video materials in EBA can be rearranged and new materials can be developed.

The purpose and importance of the research

Teachers use video materials to support their lessons. Teachers use video materials in EBA during lectures or as extracurricular support materials for students. In this context, it is important what kind of features the video materials developed and uploaded to EBA have and which criteria should be developed by paying attention to the videos to be more

effective. Thanks to the findings of the research, the video materials, developed from now on, will be developed according to the criteria determined by the teachers' vision. Videos have developed in accordance with these criteria will be used more easily by teachers and education and training will be more efficient. In this context, this research is expected to play a guiding role for new video developers in increasing the quality of video materials in EBA. It is thought that the results of the research will provide important convenience to all teachers in the process of choosing and using video materials in order to reveal their own criteria. Put forward within the scope of this study, how teachers obtain video materials, preference criteria and how they use them in their lessons (types of usage) can serve as an example for all other educators.

Research Model

This study is based on a qualitative research model. The main problem of the case study method used in the study is the difficulty in defining the situation in which the researcher will work and determining the boundaries of the situation (Creswell et al., 2007). In order to overcome these problems, the literature was reviewed and the subject was limited by taking the expert opinions of 2 faculty members from Atatürk University Computer and Instructional Technologies Department. In addition, these experts' views were asked while developing the interview questions, which are involved in the data collection tool. First of all, a question pool was created by the researcher using the literature review. Later, these questions were examined by the experts and the necessary corrections were made. In line with their recommendations, interview questions that did not address to the three main questions of the study were removed.

Results and recommendations

The findings of the study are showed in three basic stages. First, the process of finding and selecting video materials that teachers use in their lessons is explained. Then, the criteria teachers use when choosing these videos were evaluated together with their reasons. In the third part, the types of teachers' use of video materials in the classroom are mentioned. In this process, the usage styles of the teachers were also classified. The teachers participating in the research state that EBA is quite insufficient in the context of video material, and video materials should be found containing all the achievements of each level and each lesson. According to teachers, video material should also be compatible with textbooks or other materials. In the context of ensuring interaction in video materials, these materials should be designed in a way that they stand in certain sections automatically and ask questions to students. In particular, feedback should be found in question- solution sections of video materials. According to teachers, EBA should be enriched with more catchy videos. This study mainly contributes to the practice of teachers, if they can get professional help, consider developing video materials in their own fields, and want to contribute to the video material content of EBA. While developing content for EBA in the context of video material, it is also recommended to pay attention to the criteria determined by the teachers set forth in this research.

Etik Kurul Belgesi: Bu araştırmanın verileri 2020 yılından önce toplandığı için etik kurul onayı alınmamıştır